

2026-02-18

Ärendenummer:

NV-07136-24

SKS 2024/3425

SJV 4.3.17-01324/2025

HaV 2024-003726

BV 7132/2024

Bilaga 6.7

Konsekvensutredning

Åtgärder för övriga land- och kustekosystem

Förslag till nationell
restaureringsplan och
författningsändringar till
följd av EU-förordning om
restaurering av natur

Innehåll

6.7	ÖVRIGA LAND- OCH KUSTEKOSYSTEM	3
6.7.1	Förordningens mål och krav för Övriga land- och kustekosystem	3
6.7.2	Problembeskrivning och analys för Övriga kustekosystem	3
6.7.3	Förslag och dess konsekvenser - för att nå mål och krav för övriga land- och kustekosystem	5
6.7.4	Vilka konsekvenser kommer åtgärderna få?	7

6.7 Övriga land- och kustekosystem

De livsmiljötyper som tas upp i detta avsnitt är dels vissa kustmiljöer, t.ex. driftvallar, havsklippor och åsöar i Östersjön, dels rasmarker, branter, grottor och glaciärer som alla berörs av kraven i artikel 4. Se figur nedan för vilka livsmiljötyper som ingår och deras bevarandestatus enligt artikel 17-rapporteringen 2025.

Det föreslås inga utökade eller nya åtgärder specifikt för livsmiljötyperna som omfattas av detta avsnitt, men i beskrivningarna av befintliga åtgärder nämns vissa aspekter där ytterligare åtgärder kan vara motiverade. Dessa ytterligare åtgärder täcks till stor del av andra förslag i detta utkast till plan, t.ex. justeringar i jordbruksstöden, ökade insatser mot främmande invasiva arter, en utvecklad och förstärkt förvaltning av skyddad natur, och behov av bättre kartering och övervakning.

6.7.1 Förordningens mål och krav för Övriga land- och kustekosystem

De specifika målen i artikel 4 omfattar restaurering av arealer som inte är i gott tillstånd till att nå gott tillstånd, återetablering av livsmiljötyper för att uppnå gynnsam referensareal, täppa till kunskapsluckorna och kartlägga så att all areal med okänt tillstånd blir känt tillstånd. Enligt förordningen är kraven stegvis ökande i etappmål fram till slutmålet 2050.

6.7.2 Problembeskrivning och analys för Övriga kustekosystem

För rasmarkerna, branterna och grottorna bedöms bevarandestatusen nu som gynnsam för alla ingående bedömda faktorer. Bedömningarna bygger på att de typiska arterna inte är hotade, samt frånvaro av negativa rapporter från naturvårdare. En heltäckande kartering av livsmiljötyperna och tillståndet i områdena saknas. Inga större hot eller påverkansfaktorer har identifierats. Med ett ökat intresse för fjällen och friluftsliv behöver det dock finnas ett helhetstänk för all verksamhet i fjäll och fjällnära områden, så att de även i framtiden används på ett hållbart sätt och bibehåller en gynnsam bevarandestatus. Lokalt kan åtgärder behövas för arters livsmiljöer. För grottor där fladdermöss övervintrar, särskilt i södra Sverige, kan störningar från besökare vara ett problem lokalt.

För de kustmiljöer som ingår i detta avsnitt bedöms endast driftvallar och havsklippor ha gynnsam bevarandestatus, detta gäller i både boreal och kontinental

region. För glasörtsstränder är statusen dålig i kontinental region, medan de övriga livsmiljötyperna har otillräcklig bevarandestatus. Orsaken till att bevarandestatusen är otillräcklig eller dålig för merparten av dessa livsmiljötyper är främst fortsatt nedskräpning, framför allt av plast. En annan bidragande orsak är att exploateringen av våra havsstränder för bebyggelse fortgår. Ett annat problem för främst sandstränder och driftvallar är vegetationsrensning av stränderna. Det händer att driftvallar städas bort och rödlistade arter som martorn avlägsnas då de anses otrevliga när de växer på badstränder.

För de åsöar och skär i Östersjön där marina delar ingår i livsmiljötyperna har situationen i den marina miljön en stark påverkan. För dessa livsmiljötyper gäller överlag samma bedömning som för övriga marina miljöer i Östersjön (se annat avsnitt). Lokalt kan utsläpp från vrak, eller risken för sådana, behöva åtgärdas. Även lokala störningar till följd av ankring eller fartygstrafik kan försämra tillståndet för åsöar och skär i Östersjön.

Ett ökande problem för stränderna är hotet från invasiva främmande arter. Problemet är störst för sandstränder, åsöar och sten- och grusvallar, som hotas av vresrosornas snabba expansion, samt för glasörtsstränderna där den sydafrikanska kotulan tagit över i vissa områden och sprids snabbt. Mink är ett annan invasiv främmande art som försämrar förutsättningarna för flera typiska arter, där ytterligare åtgärder bör övervägas.

Andelen av den totala arealen som ligger inom Natura 2000-områden är osäker för många av livsmiljötyperna. Det behövs därför fortsatt kartering av havsstränder inom nätverket för att förbättra kunskapsläget och planera åtgärder, en förbättrad övervakning och ajourhållning av kunskapen.

KOD	NAMN	BOR	CON
1210	Driftvallar	→	→
1220	Sten- och grusvallar	→	→
1230	Havsklippor	→	→
1310	Glasörtstränder	↓	↓
1610	Åsöar i Östersjön	→	
1620	Skär i Östersjön	→	→
1640	Sandstränder vid Östersjön	→	

KOD	NAMN	ALP	BOR	CON
8110	Silikatrasmarker	→	→	
8120	Kalkrasmarker	→	→	
8210	Kalkbranter	→	→	
8220	Silikatbranter	→	→	→
8310	Grottor	→	→	→
8340	Glaciärer		↓	

Figur 1. Samlade bedömning av bevarandestatus från senaste Artikel 17 rapportering för våtmarkslivsmiljötyper uppdelat per biogeografisk region (ALP = Alpin region; BOR = Boreal region; CON = Kontinental region). Grön = gynnsam bevarandestatus; Gul = otillräcklig bevarandestatus, röd = icke gynnsam bevarandestatus, SCR = okänd bevarandestatus. Pil upp = Positiv trend, Pil Ner = negativ trend, Pil högre = stabil trend.

6.7.3 Förslag och dess konsekvenser - för att nå mål och krav för övriga land- och kustekosystem

Det föreslås inga utökade eller nya åtgärder specifikt för livsmiljötyperna som omfattas av detta avsnitt, men i beskrivningarna av befintliga åtgärder nämns vissa aspekter där ytterligare åtgärder kan vara motiverade. Dessa ytterligare åtgärder täcks till stor del av andra förslag i detta utkast till plan, t.ex. justeringar i jordbruksstöden, ökade insatser mot invasiva främmande arter, en utvecklad och förstärkt förvaltning av skyddad natur, och behov av bättre kartering och övervakning.

För grottor kan åtgärder behövas i vissa områden för att inte besök eller andra störningar ska påverka dess typiska arter, som fladdermöss, negativt. En analys av fladdermössens eventuella behov av sådana eller andra åtgärder för sina livsmiljöer har påbörjats men inte färdigställts än (se avsnittet om arter längre fram). Även för

andra livsmiljötyper, t.ex. rasmarker och branter, kan åtgärder vara motiverade för att uppfylla förordningens krav om åtgärder för arters livsmiljöer.

För de kustmiljöer som detta avsnitt gäller är några viktiga åtgärder att fysisk påverkan, nedskräpning och utsläpp av till exempel olja i havet minskar. Städning av stränder från skräp är en viktig åtgärd som pågår och förutsätts fortsätta. Ett ökande behov av strandstädning har konstaterats på västkusten och ett förslag om att öka omfattningen av städningen finns (med ca 10 miljoner kr per år, från nuvarande nivå på ca 20 miljoner kr per år) men det har inte hunnit stämmas av mellan myndigheterna eller konsekvensanalyseras och föreslås därför inte nu. Strandskyddet är viktigt för havsstränderna, liksom bekämpning av invasiva främmande arter som exempelvis vresros och strandkotula (även t.ex. mink, som påverkar typiska arter i flera miljöer negativt). Glasörtstränder kan behöva restaurering och skötsel, t.ex. genom bete, och detta pågår i flera fall. Det bör följas upp att de justeringar av stöden för hävd som föreslås bidrar till att bete fortsätter och vid behov återinförs på glasörtstränder. När mer kunskap finns om livsmiljöternas förekomst och tillstånd kan behovet av åtgärder utvärderas bättre.

För de delar av åsöar och skär som ligger under vattenytan är åtgärdsbehovet överlag detsamma som för Östersjön som helhet, vilket inkluderar bland annat åtgärder för att minska närsalthalterna och att reglera fiske och fartygstrafik på lämpligt sätt. Fartygstrafik kan i vissa fall störa typiska arter på ett sätt som påverkar livsmiljötypens tillstånd, och oavsiktliga eller avsiktliga utsläpp till havs kan också bli aktuellt att vidta åtgärder emot, exempelvis genom att göra information om naturvärden mer tillgänglig. Sådana åtgärder beskrivs i kapitlet om marina miljöer.

För glaciärer är den mest adekvata åtgärden att begränsa klimatförändringarna. Glaciärernas avsmältning skulle eventuellt, som alternativ eller komplement, kunna bromsas genom att installera system med snökanoner som ökar mängden tillförd snö under årets kalla period. Det är snö som efter en längre tid, med packning, smältning, omfrysning osv bildar isen i glaciärer, så i princip är det en tänkbar metod. Ett annat alternativ skulle möjligen kunna vara ”molnsådd”, där man försöker påverka moln till att släppa sin nederbörd (snö i det här fallet) över ett önskat område. Men snökanoner skulle bli dyrt att installera och hålla i drift, och molnsådd är kostsam och med osäker effekt. Att täcka glaciärerna med en stor filt under somrarna skulle visserligen minska avsmältningen, men samtidigt göra livsmiljötypen olämplig för merparten av dess typiska arter och bedöms inte som en lämplig åtgärd.

För detta utkast till plan föreslår myndigheterna att de begränsade resurserna används till högre prioriterade åtgärder och att Sverige endast anger åtgärder som syftar till att bromsa klimatförändringar för att försöka uppfylla målen för glaciärer.

Av de livsmiljötyper som ingår i detta avsnitt bedöms glaciärerna preliminärt vara tillräckligt karterade och övervakade för att uppfylla förordningens krav. För de övriga behövs kompletterande karteringar och övervakning. Detta ingår i förslag som finns i avsnittet om övervakning och kartering.

6.7.4 Vilka konsekvenser kommer åtgärderna få?

Preliminärt är bedömningen att de ytterligare åtgärder som behövs för att nå målen för Övriga land och kustekosystem täcks in av andra åtgärder som föreslås i planförslaget, och konsekvenser av dessa åtgärder redovisas under respektive förslag. Befintliga åtgärder som städning av kuststränder från skräp förbättrar livsmiljöernas tillstånd och gör områdena mer attraktiva för friluftsliv och turism, men befintliga åtgärder konsekvensutreds inte nu.